

การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแช่ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง

DEVELOPMENT OF THE TEACHERS' POTENTIAL IN MANAGING INQUIRY-BASED LEARNING BAN
KUT KHAE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF MUKDAHAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

จรินทร์พย์ ก้อนแพง*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์**

ดร.วรกัญญาพิไล แกระหัน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแช่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง 2) หาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแช่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง และ 3) ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแช่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตการณ์ และขั้นการสะท้อนกลับ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 6 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย 1 คน และผู้ร่วมวิจัย 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน และแบบบันทึกการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าร้อยละความก้าวหน้า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

1.1 สภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ครูส่วนมากไม่เคยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับครูที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กระทำโดยมอบหมายให้นักเรียนไปทำงานส่งในแต่ละภาคเรียนแต่ไม่ได้ให้คำปรึกษา ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบบรรยายทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครูพบว่าส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และขาดการนิเทศติดตามผล

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศและติดตามผลแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ใน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

* ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสังข์ศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง

วงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบเข้มที่มุ่งเน้นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้และนิเทศติดตามผลแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในวงรอบที่ 1 พบว่า จากคะแนนเต็ม 20 คะแนนก่อนการพัฒนาผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในระดับพอใช้ ($\bar{X}=11.66$) คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 58.30 หลังจากได้รับการพัฒนาผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=18.50$) คิดเป็นร้อยละ 92.50 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ในวงรอบที่ 1 พบว่า มีผลการประเมินโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.72$) และนำไปพัฒนาเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 69.30 และด้านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในชั้นเรียน ในวงรอบที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) ส่วนในวงรอบที่ 2 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}=4.10$) แต่มีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 26.61

ABSTRACT

The purposes of this study were to 1) investigate the current states and problems in the development of the teachers' potential in managing Inquiry-based Learning Ban Kut Khae School under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area, 2) find out the development of the teachers' potentiality in managing Inquiry-based Learning, and 3) follow up the development of the teachers' competence in managing Inquiry-based Learning. The research employed two spirals of a four-stage action research process comprising planning, action, observation, and reflection. The target group consisted of the researcher and 5 co-researchers. The instruments used were a form of interview, a test, a questionnaire, a form of assessment, and a form of observation record. The statistics applied for analyzing quantitative data were mean, percentage, Percentage of Progress, and standard deviation. Content analysis was employed to analyze qualitative data in forms of content classification and descriptive analysis.

The findings of this study were as follows:

1. The effects of the investigation on the current states and problems in managing Inquiry-based Learning were:

1.1 The current states of the management of Inquiry-based Learning indicated that most of the teachers never applied Inquiry-based Learning. For those who applied Inquiry-based Learning they did it through the assignment of works as homework to be done for the period of the semester but without recommendations. The majority of the teachers employed the lecture-style teaching making the learners lack educational opportunities through the search for knowledge from diverse learning resources. The teachers' learning management on Inquiry-based Learning was inconsistent with the learners' needs, expertise and individual difference.

1.2 Regarding the current problems on Inquiry-based Learning among the teachers revealed that the majority of the teachers faced a lack of knowledge, understanding, self-confidence in

managing the learning because they were not provided with trainings based on Inquiry-based Learning as well as monitoring technique.

2. The guidelines of the development of the management of Inquiry-based Learning employed 2 means of development including 1) a workshop, 2) ‘Peer-Help-Peer’ monitoring supervision, The second spiral, a workshop focusing on the writing of lesson plans based on Inquiry-based Learning and coaching supervision.

3. The effects of the development of the teachers’ potentiality in Managing Inquiry-based Learning, in the first spiral, concerning knowledge and understanding revealed that, before the development, the co-researchers obtained knowledge, understanding regarding the management of Inquiry-based Learning at the fair level ($X=11.66$) or 58.30 percent. After the intervention, it was found that the co-researchers gained knowledge and understanding on the implementation of the management of Inquiry-based Learning at the highest level ($X=18.50$) or 92.50 percent. In case of the writing of the lesson plans, it was determined that the effects of the evaluation of the writing was at the fairly good level in general ($X=4.31$) with Percentage of Progress of 69.30. Regarding the management of the search for knowledge on Inquiry-based Learning in classroom, the quality was at the high level in the first spiral ($X=3.76$). In the second spiral, the quality was also at the high level but with Percentage of Progress of 26.61.

Keywords: Inquiry –Based Learning management.

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แผนนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม และมาตรา 80 (3) ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการตามแผนนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกๆระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้อง กับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย เพื่อการพัฒนาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย ดำเนินถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, หน้า 23-24)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต มนุษย์ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์

ได้ใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของการพัฒนาการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิด เป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ การพัฒนาการเรียนรู้อยู่เสมอเป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยี ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 11, 92)

มนุษย์จะต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และในงานอาชีพต่างๆ การที่จะพัฒนาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันกับอารยประเทศในสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในทุกๆด้าน การเรียนรู้ของมนุษย์ในแต่ละด้านจะต้องส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และทำให้เกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี ทำให้นักเรียนรู้ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ และคิดวิเคราะห์หรือวิจารณ์ ซึ่งการได้มาของการเรียนรู้ต่างๆ ต้องอาศัยกระบวนการฝึกฝนเพื่อทำให้เกิดทักษะ ในการค้นคว้าหาความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลหลากหลาย และประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้รวมถึงมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี ในการสืบค้นและจัดการและที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถ ในการพัฒนาทุกๆด้าน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2556, หน้า 1-2)

การเรียนรู้ของมนุษย์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะเกิดประโยชน์ ทั้งในชีวิตประจำวัน และการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นผลของ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนรู้ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ โลกเราปัจจุบันนี้เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้ตลอดเวลา เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 92)

การพัฒนาศักยภาพครูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลง และการที่ให้ครูหรือบุคลากรต่างๆ ในโรงเรียนได้เข้าร่วมสัมมนาหรือเข้ารับการฝึกอบรม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียน ควรสนับสนุน เพราะ ครู คือ หัวใจสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูต้องปฏิบัติงานในบทบาทของตนเอง ดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประสบความสำเร็จได้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกด้าน ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยมีครูหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ยังเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างห้องเรียนกับโลก

ภายนอกที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ในชั้นเรียนไปบูรณาการกับกิจกรรมที่จะทำเพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่ๆ ให้ผู้เรียนได้รู้จักพัฒนาความรู้ ทักษะและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ (ธวัชชัย อยู่ฟูง, 2554, หน้า 3)

คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ

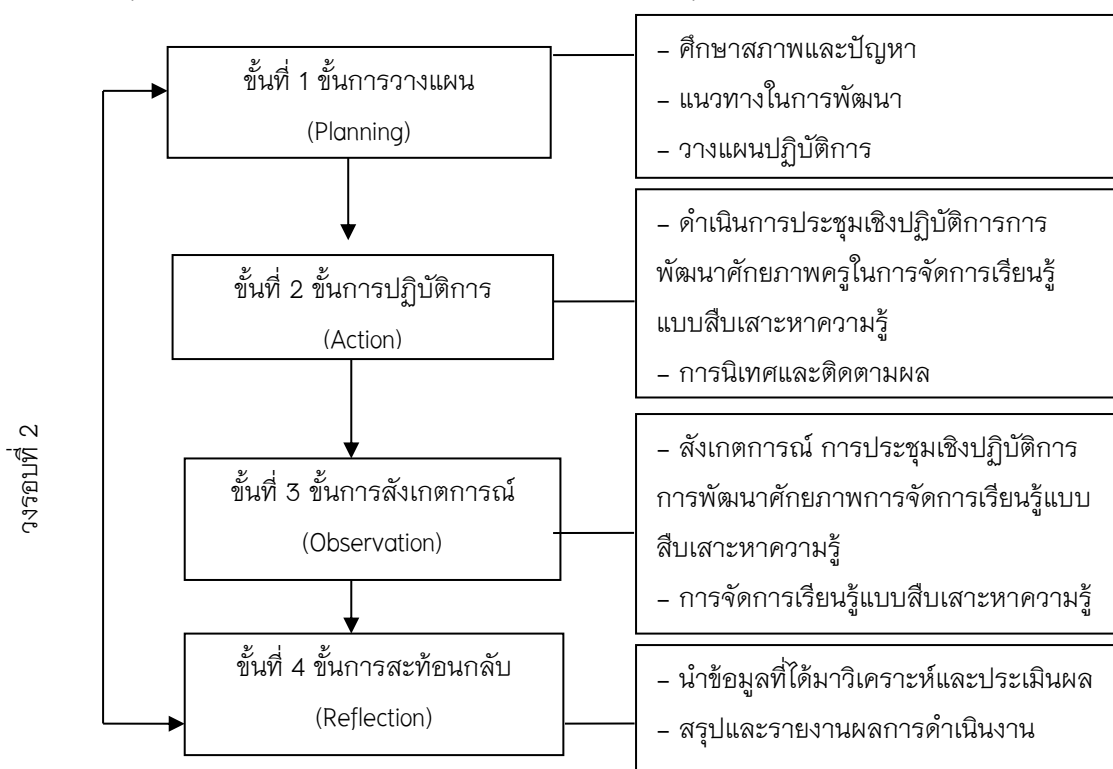
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้านกุดแค้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดชัยภูมิ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ โรงเรียนบ้าน กุดแช่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดบุรีรัมย์ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย และนักเรียนโรงเรียน บ้านกุดแช่ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2557 จำแนกเป็น 2 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 6 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน ผู้ร่วมวิจัย 5 คน และ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 33 คน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำชั้นอนุบาล 1-2 จำนวน 2 คน ครูสอนประจำวิชา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 2 คน วิทยากร จำนวน 4 คน ตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ชั้นละ 4 คน จำนวน 24 คน โดยการคัดเลือกกลุ่ม เก่ง : ปานกลาง : อ่อน = 1 : 3 : 1

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบบันทึกการสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มิถุนายน ถึงเดือน สิงหาคม 2557 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์สภาพและปัญหาของผู้ร่วมวิจัยก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ร่วมวิจัยหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ
2. แบบทดสอบความรู้ ใช้ทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ใช้สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้
4. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้สำหรับประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของผู้ร่วมวิจัยหลังได้รับการพัฒนา
5. แบบบันทึกการสังเกต ใช้สังเกตการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำเสนอในรูปคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ใช้สถิติ F-test ชนิด (One-Way ANOVA)
3. ใช้สถิติ t-test ชนิด (Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแด้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง

1.1 สภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ครูส่วนมากไม่เคยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับครูที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กระทำโดยมอบหมายให้นักเรียนไปทำงานส่งในแต่ละภาคเรียนแต่ไม่ได้ให้คำปรึกษา ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบบรรยายทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงสอดคล้องกับการประเมินของ สมศ. ที่ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (มาตรฐานที่ 9) อยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (มาตรฐานที่ 5) อยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (มาตรฐานที่ 4) อยู่ในระดับพอใช้

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครูพบว่าส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ขาดการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในโรงเรียนบ้านกุดแด้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การนิเทศและติดตามผลแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบเข้มที่มุ่งเน้นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และนิเทศติดตามผลแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแด้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง ในวงรอบที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่า ก่อนการพัฒนาผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในระดับพอใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.66 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 58.30 หลังจากได้รับการพัฒนาผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.50 คิดเป็นร้อยละ 92.50 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 และนำไปพัฒนาเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ใน ชั้นเรียน พบว่า ครูสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจ และเกิดประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัย เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแด้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง มีผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายที่ทำให้การวิจัย

ดำเนินการไปด้วยดี มีการพัฒนาศักยภาพครูซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งนำผลมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาศภาพและปัญหาของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในโรงเรียนบ้านกุดแช่สังข์ตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

1.1 สภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบบรรยายทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการระบบการเรียนรู้อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด จึงสอดคล้องกับการประเมินของ สมศ.ที่ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (มาตรฐานที่ 9) อยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (มาตรฐานที่ 5) อยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (มาตรฐานที่ 4) อยู่ในระดับพอใช้ นอกจากนี้ครูส่วนมากไม่เคยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับครูที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กระทำโดยมอบหมายให้นักเรียนไปทำงานส่งในแต่ละภาคเรียนแต่ไม่ได้ให้คำปรึกษา และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คงเดช ภาวงศ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านคำบิดโคกโพธิ์ยาง ตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ และครูจัดการเรียนรู้โดยยึดตัวครูเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ บุษกร ศรีระดา (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านทักษะการทดลองโรงเรียนบ้านโพนแพง ตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า การพัฒนางรอบที่ 1 ในด้านสภาพการสอนของครูในวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า การเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนไม่มีการทำการทดลอง เพราะครูใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายแทนการให้นักเรียนทำการทดลอง

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครูพบว่าครูส่วนมากไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ขาดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ขาดกรณีศึกษาคัดติดตาม และไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ จึงจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไม่ถูกต้อง คือ ไม่มีการวัดความรู้พื้นฐานนักเรียนก่อนเรียน เนื้อหาอาจไม่มีความเหมาะสม ไม่ให้อิสระนักเรียนในการค้นคว้าด้วยตนเอง และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน จึงทำให้นักเรียนขาดทักษะในการวางแผน การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ และการสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนขาดกรณีศึกษาคัดติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร ศรีระดา (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านทักษะการทดลอง โรงเรียนบ้านโพนแพง ตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ปัญหาการสอนของครูในวิชาวิทยาศาสตร์ คือ ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านทักษะการทดลอง เพราะครูไม่ได้เรียนทางด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง ทำให้ครูไม่มั่นใจในการสอนด้านทักษะการทดลอง และไม่จัดกิจกรรมการทดลองให้กับนักเรียน พร้อมทั้งครูไม่มีเวลาที่จะเตรียมอุปกรณ์ในการทำการทดลอง เนื่องจากภาระงานในหน้าที่พิเศษมีมากเกินไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับ บังอร นิลกิจ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศักยภาพครู ด้านการจัดการระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนชัยวิทยา ตำบลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ด้านปัญหาของการจัดการระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า ครู

ส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการทำให้ไม่มีความรู้และขาดความมั่นใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โรงเรียนบ้านกุดแช่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการจัดการประชุมเพื่อให้ ความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ วิธีการฝึกเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปจัดการเรียนรู้กับนักเรียน ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับพอใช้ (มีความรู้ ร้อยละ 58.30) หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ในระดับดีมาก (มีความรู้ร้อยละ 92.50) ในการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย พบว่า ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของวิทยากรทั้ง 2 ท่าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.48$) และความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.46$) เช่นกัน จึงส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการเขียนแผนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.72$) แต่ครูกลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76$)

2.2 การนิเทศและติดตามผล โดยพบว่า การนิเทศและติดตามผลนั้นเป็นแนวทางการพัฒนาที่ดีและมีประโยชน์ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้นิเทศได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่เกิดปัญหา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยกลุ่มผู้นิเทศและกลุ่มผู้วิจัยให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยลงมือปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ได้และมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสง่า จ้องสาระ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านสวนผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรพัฒนากิจกรรมดังกล่าวให้ต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนิเทศและติดตามผล ใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย สามารถพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของครูให้มีคุณภาพสูงขึ้น ครูเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนา ดังนั้นจึงอาจนำรูปแบบการนิเทศไปนิเทศการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 ผู้บริหาร และครู ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพเพิ่มมากขึ้นหรือสนับสนุนให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และสนใจมากขึ้น

1.3 ควรจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสืบค้น ICT และห้องสมุดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นอกจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศและติดตามผลแล้ว ควรนำวิธีการอื่นๆ เช่น การศึกษาดูงาน การศึกษาเอกสารทางวิชาการมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพครู

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หรือบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้กับรายวิชาในกลุ่มสาระต่างๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ศึกษากว้างมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถเชื่อมโยงได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาหรือเปรียบเทียบพัฒนาการด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนุมนุสสรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2556). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- คงเดช ภาวงศ์. (2553). *การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียน บ้านคำปัดโคกโพธิ์ยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ คม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ถวิล พันธุ์น้อย. (2552). *การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านหนองผือ อำเภออุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นาฏสินี พลเศษ. (2553). *การพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของโรงเรียนบุคลากรบ้านนาแยง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, เพียวร์ ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2551). *การสอนคิดด้วยโครงการการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูษิต ช่างคำ. (2549). *การพัฒนากระบวนการจัดการหลักสูตรบูรณาการ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรดิตต์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุตรดิตต์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตต์.
- สด บุตรโคตร. (2551). *การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านหนองเมย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาสารคาม. :
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ : บริษัทสกายบุ๊กส์ จำกัด.